

GK 37. szám *

Az általános szerződési feltételekről.

I. Az általános szerződési feltételek akkor válnak a szerződés részévé, ha azt a másik fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta [Ptk 205. §]. Annak megítélésénél, hogy az egyes feltételek ráutaló magatartással elfogadottnak tekinthetők-e vagy sem, a bíróságnak arra is figyelemmel kell lennie, hogy azok az adott szakmában, ágazatban a forgalom általánosan követett szokásainak tekintendők-e.

II. Az általános szerződési feltételek csak úgy válhatnak a szerződés részévé, ha kidolgozójuk lehetővé tette, hogy a vele szerződő gazdálkodó szervezetek azok tartalmát megismerjék (a feltételeket rendelkezésre bocsátja, közzétett feltételek megjelenési helyét megjelöli stb.). A gazdálkodó szervezetek között az állandó kapcsolat során már alkalmazott általános feltételek változatlan tartalommal történő használata esetén tájékoztatás helyett elegendő az azokra történő puszta utalás is.

A felek együttműködési kötelezettsége alapján külön figyelemfelhívási (tájékoztatási) kötelezettség terheli a gazdálkodó szervezeteket az általános szerződési feltételek, illetőleg a szerződési blanketta minden olyan tartalmi eleme tekintetében, amely az általános vagy szokásos szerződési gyakorlattól, az élettapasztalattól, a szerződésre vonatkozó diszpozitív szabályoktól lényegesen vagy valamely korábban közöttük alkalmazott kikötéstől eltér. Ezek a feltételek - külön figyelemfelhívó tájékoztatás nélkül - a másik fél kifejezett elfogadásának hiányában a szerződés tartalmává nem válnak.

III. Ha az általános szerződési feltételekre történt utalással közölt ajánlatot a másik fél saját általános szerződési feltételeivel fogadja el, és az általános feltételek egymással nem ellentétesek, mindkettő a szerződés részévé válik, ha a másik fél által a kifejezetten vagy ráutaló magatartással való elfogadás megállapítható. Ha az általános feltételek akár részlegesen is eltérnek egymástól, s az eltérés nem lényeges feltételre vonatkozik, egyik feltétel rendelkezése sem kerülhet alkalmazásra, helyette a jogszabályok vagy más rendelkezések diszpozitív szabályai érvényesülnek. Ha a kérdést jogszabály vagy más rendelkezés sem rendezi, e feltételeket - a szerződés céljának és tartalmának figyelembevételével - a Ptk. 206. §-nak (4) bekezdése alapján a bíróság állapítja meg.

IV. Az általános szerződési feltételek értelmezésére is a szerződési nyilatkozatok értelmezésére vonatkozó szabályok az irányadók [Ptk. 207. § (1) bek.]. Ha ilyen esetben is kétséges marad a feltétel tartalma, azt az értelmezést kell alkalmazni, amely az általános feltételt kidolgozó gazdálkodó szervezettel szerződő másik fél számára kedvezőbb.

V. A szerződéskötést követően (pl. a szállításnál, részszámlázásnál) közölt általános feltételek a szerződés módosítására, kiegészítésére vonatkozó ajánlatot jelentenek, s így csak kétségtelen elfogadás esetén válnak - az eredeti szerződés módosításával a szerződés részévé.

I. Az általános szerződési feltételek egyik célja, hogy megkönnyítsék a gazdálkodó szervezetek számára a szerződéskötést. A szerződés egyik feltételét sem lehet egyoldalúan megállapítani, így az általános feltételek is csak akkor válnak a szerződés részévé, ha azokat a másik szerződő fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta [Ptk. 205. § (1) és (2) bek., 216. §]. Adott esetben bírói mérlegeléstől függ, hogy mi tekinthető a feltételek elfogadásának.

Az általános szerződési feltételek egyik feladata az is, hogy összefoglalják az adott szakmában a forgalomban általánosan érvényesülő szakmai sajátosságokat. Ezek a sajátosságok az adott terület

szakemberei előtt általában ismereteseek. Ezért annak megítélésénél, hogy egy adott feltétel ráutaló magatartással elfogadottnak tekinthető-e, a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy olyan feltételről van-e szó, amely kétségtelenül a szakmai forgalomban szokásos gyakorlatnak felel meg [Ptk. 206. § (4) bek.].

II. Ahhoz, hogy az általános szerződési feltételek a szerződés részévé váljanak, arra van szükség, hogy az azokat kibocsátó vállalattal forgalmi kapcsolatban levő gazdálkodó szervezetek e feltételeket megfelelően megismerhessék. Erre akkor is szükség van, ha azok csak szakmailag szokásos feltételeket tartalmaznak, és különösen fontos ez a nem rendszeres szerződési partner esetében. A szerződéskötési gyakorlat tapasztalatai alapján azonban számolni kell azzal, hogy a hosszabb szövegű általános feltételek, blanketták esetében - különösen tömegszerű szerződéskötésnél - a gazdálkodó szervezetek vezetői, de még ügyintézői sem figyelnek fel esetleg egyes feltételek hatására vagy újszerűségére. Ezért az olyan szerződési feltételre, amely eltér az általában szokásos szerződési gyakorlattól, a jogszabályok diszpozitív rendelkezéseitől vagy a kibocsátó vállalat által korábban alkalmazott feltételektől, külön kifejezetten fel kell hívni a figyelmet. Az általános feltételeknek ilyen rendelkezései csak akkor válnak a szerződés részévé, ha a figyelemfelhívás megfelelő módon (pl. aláhúzással, eltérő nyomtatással, külön kifejezett közléssel) megtörtént, vagy ennek hiányában is ezeket a feltételeket a másik fél kifejezetten elfogadta.

Rendszeres és ismétlődő forgalmi kapcsolat esetén nincsen szükség arra, hogy az általános szerződési feltételeket kibocsátó gazdálkodó szervezet minden egyes alkalommal megküldje az ilyen feltételeit a vele szerződő félnek, elég utalni azokra. Ennek azonban az az előfeltétele, hogy a szerződő felek kapcsolatában e feltételek több alkalommal már alkalmazásra kerültek, és ne legyen kétség abban a tekintetben, hogy azok tartalmát a másik szerződő fél ismerte.

III. A gazdasági forgalomban viszonylag sűrűn előfordul, hogy a szállító az ajánlatban vagy a rendelésgazolásban, a megrendelő pedig a megrendelésben általános szerződési feltételeket közöl. Nincsen akadálya annak, hogy ilyen esetben mind a szállító, mind a megrendelő általános feltételei a szerződés részévé váljanak, feltéve, hogy azok nem mondanak ellent egymásnak. Ha azonban ezek a feltételek egymásnak ellentmondanak (blanketták csatája), és az eltérés a szerződés nem lényeges feltételére vonatkozik (GK 33. sz. állásfoglalás), a rendelkezések egyike sem kerül alkalmazásra, hanem helyükbe a jogszabályok (hatósági előírások) diszpozitív rendelkezései lépnek. Ilyenek hiányában a szerződés e feltételeit szükség esetén a Ptk. 206. §-nak (4) bekezdése alapján a bíróság is megállapíthatja.

Előfordulhat azonban, hogy a megrendelő és a szállító egymásnak ellentmondó általános feltételei a szerződés lényeges feltételeire vonatkoznak. Ilyen esetekben - a felek valamilyen formában történő megállapodásának, szerződéskötési kötelezettség esetében pedig a bíróság határozatának hiányában - szerződés nem jön létre.

IV. Minden gazdálkodó szervezettől elvárható, hogy általános feltételeit közérthetően, egyértelműen fogalmazza meg, azok tartalmát illetően ne hagyjon kétségeket. Ezért minden olyan esetben, amikor az általános feltételek valamely rendelkezését többféleképpen is lehet érteni, azt a Ptk. 207. §-nak (1) bekezdése szerint kell értelmezni, tehát úgy, ahogyan azt a másik félnek a feltételeket kidolgozó gazdálkodó szervezet feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha ezen szabály alkalmazásával is kétséges marad a kikötés tartalma, az általános szerződési feltételt kidolgozó gazdálkodó szervezet szerződéses partnere számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. Az egyértelműség hiányának következményeit tehát végül is a feltételek kidolgozójának kell viselnie.

V. Az általános szerződési feltételek alapján kötött szerződés az általános feltételekre utaló ajánlat

elfogadásával létrejön. Ha a szerződő fél a szállítólevélben, a részszámlában vagy egyéb módon, tehát már a szerződéskötés után közöl újabb feltételeket, ezek csak arra vonatkozó javaslatnak tekintendők, hogy a felek a már korábban megkötött szerződést módosítsák, vagy kiegészítsék. Az ilyen módon utólag közölt feltételek csak kétségtelen elfogadással [Ptk. 240. § (1) bek.] válhatnak - az eredeti szerződés módosításával - alkalmazandóvá, hallgatólagos elfogadásnak nincs helye.

* Az állásfoglalást a Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2014. PJE határozat értelmében az új Ptk.-ba beépültnek tekintette, és ezért annak alkalmazása körében nem tartotta irányadónak.